

'Baerne'

Tijdschrift van de Historische Kring "Baerne"

Conimex

De Oosterse keuken thuis.

Slamat Makan – Smakelijk Eten.

Historische Kring Baerne

Postbus 326
3740 AH Baarn
tel. 02154-30377

Voorzitter

J.G. v.d. Kraats
Torenlaan 34
3743 HH Baarn
tel. 02154-21000

Vice-Voorzitter

H.J. Uileman
Rembrandtlaan 20
Baarn
tel. 02154-20667

Algemeen Secretaris

F. Muts-Snel
van Goyenlaan 213
3764 XH Soest
tel. 02155-12989

Penningmeester

I. Huls-Brandsma
Wittelaan 8
3743 CP Baarn
tel. 02154-22974

Wergroep Archeologie

J.W.A.A. van der Laan
Schoener 12
3742 HD Baarn
tel. 02154-11656

Wergroep Archiefonderzoek

H.M.M. van Vugt
Vollenhovenschans 19
1324 HS Almere
tel. 036-5344421

Wergroep Interviews en Reportages

J.M. v.d. Brink-v. Wijkvliet
Prof. Meijerslaan 10
3741 XH Baarn
tel. 02154-20161

Wergroep Oudheidkamer

R.J.E. Luikinga-Geijtenbeek
Klaproosstraat 15
3742 RA Baarn
tel. 02154-15724

Redactie Baerne

E.J. Heun-ten Holt
Bilderdijklaan 19
3743 HR Baarn

H. Bronkhorst

J. Kruidenier

R. Uileman

T. Biemans

Ledenadministratie

N. Kuyt-Smit
v. Wassenaerlaan 16
3742 AH Baarn
tel. 02154-18065

Lidmaatschapkosten

minimaal f 35,- per jaar per gezin
minimaal f 25,- per jaar individueel
minimaal f 12,50 per jaar jeugdlid (14 t/m 18 jaar)
Bankrek.nr.: 30.47.28.292
Postbankrek.nr.: 41.92.133
Losse verkoop "Baerne": f 5,50 verkrijgbaar bij N. Kuyt-Smit en Boekhandel Den Boer, Laanstraat 69

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie. Dit nummer kwam mede tot stand door Drukkerij Bakker Baarn.

INHOUD

NIEUWE HUISVESTING HISTORISCHE KRING	
OPENINGSWOORD VAN DE VOORZITTER	blz. 2
AANKOPEN VOOR DE HISTORISCHE KRING	
DRIE VERRASSEDE DORPSGEZICHTEN	blz. 5
EEN BAARNSE TELEFOONCENTRALE	blz. 10
CATHARINA HOOFT, DE EERSTE BEWOONSTER VAN SOESTDIJK	
PORTRETTEEN DOOR FRANS HALS EN ARTUS QUELLINUS	blz. 18
MEDEDELINGEN	blz. 25
GESPREK MET MEVROUW ROMBOUTS	blz. 27

NIEUWE HUISVESTING HISTORISCHE KRING OPENINGSWOORD VAN DE VOORZITTER

De voorzitter van de Historische Kring Baerne, J.G. van de Kraats, heeft op donderdagavond 11 november jongstleden de nieuwe huisvesting met de volgende toespraak geopend:

"Het is nog geen 11 uur. Wel is het de elfde van de elfde; in 1993 zeker voor de Historische Kring Baerne een bijzondere datum.

Vandaag, op 11 november wordt onze nieuwe huisvesting officieel geopend en in gebruik genomen. Ruim 18 jaar heeft onze vereniging gastvrijheid genoten in de kelder onder het gemeentehuis. Veel van het thans hier aanwezige historisch materiaal heeft toebehoord aan de voormalige gemeentelijke oudheidkamer. Sinds 1939 is ons culturele erfgoed zes maal verhuisd.

In verband met de verbouwing en uitbreiding van het gemeentehuis moest voor de Historische Kring een nieuw onderkomen worden gezocht.

Gelukkig kon het gemeentebestuur ons een vervangende ruimte aanbieden: de kelder onder de Baarnse Openbare Bibliotheek.

Qua ruimte zijn we er flink op vooruit gegaan. Namens het bestuur en de leden wil ik het college van B. en W. alsmede alle leden van de gemeenteraad hartelijk dank zeggen voor de technische en financiële hulp die ons is geboden om van deze kelder-ruimte datgene te maken wat het nu is.

Toen wij in maart deze ruimte betrokken was er sprake van een grauwe ruimte, die voordien door de bibliotheek voor opslag in gebruik was.

Hoewel hij het niet heeft laten merken, kan ik mij voorstellen dat de directeur van de bibliotheek zijn extra ruimte node zag verdwijnen. Integendeel. De heer De Bruin heeft ons niet alleen gastvrij ontvangen, maar heeft ons met raad en daad bijgestaan. Ook hem en zijn medewerk(st)ers zeg ik daarvoor hartelijk dank. Ik hoop dat we plezierige contacten kunnen blijven onderhouden.

Aan wie wij ook dank verschuldigd zijn wil ik met een verzamelnaam noemen: de sponsors en leveranciers, die het voor ons financieel mogelijk hebben gemaakt deze ruimte in te richten.

Binnen onze vereniging heeft een aantal mensen ongelooflijk hard gewerkt om de verhuizing en inrichting rond te krijgen:

ik noem de verhuiscommissie bij de voorbereiding, de leden van de werkgroepen, die hebben ingepakt, gesjouwd, uitgepakt, getimmerd, geschilderd en niet te vergeten hebben schoon- gemaakt. Ik hoop anderen niet te kort te doen als ik de namen noem van een tweetal leden, dat niet tot een werkgroep behoort, maar bijzonder veel tijd aan het opknappen en inrichten heeft besteed: t.w. de heren

Luikinga en Koops, heren met twee rechterhanden van goud.

De conclusie zou kunnen zijn: het bestuur is dankbaar en tevreden. Wat het eerste aangaat ja! Tevredenheid: ten dele! En waarom?

U en ik zijn bevoorrechte mensen in die zin, dat wij in staat zijn gebleken deze ruimte HEELHUIDS te bereiken. Binnen het bestuur is overwogen onder aan de spiltrap een EHBO-post in te richten.

U hebt zelf kunnen ervaren dat de toegankelijkheid tot deze overigens riante ruimte te wensen overlaat. Voor veel mensen die belangstelling hebben voor wat hier is te zien is de Historische Kring Baerne moeilijk of helemaal niet te bereiken.

Denkt u aan onze ouderen, maar ook jongeren die slecht ter been zijn.

Het culturele erfgoed dat hier is ondergebracht is niet alleen VAN maar vooral VOOR de hele Baarnse gemeenschap!

Als bestuur voelen wij ons verantwoordelijk voor de veiligheid van onze bezoekers.

Ik hoop dat het bestuur deze problematiek op korte termijn uitvoerig kan bespreken met het gemeentebestuur.

Technisch moet het probleem oplosbaar zijn. De vraag is wat financieel haalbaar is.

Tot slot. Moge het betrekken van deze nieuwe huisvesting door de Historische Kring Baerne ertoe bijdragen dat steeds meer Baarnaars belangstelling zullen tonen voor en zich betrokken voelen bij de geschiedenis van ons mooie dorp."

Baerne J.G. v.d. Kraats

Bij de officiële opening, 11-11-1993, van de huisvesting van de Historische Kring waren 63 genodigden.

Op de eerste Open dag, 12-11-1993, waren er 122 bezoekers.

Op de tweede Open dag, 13-11-1993, waren er 172 bezoekers

Onderstaand de namen van onze weldoeners, in alfabetische volgorde:

Adviesgroep Baarn

Drukkerij Bakker

Boekhandel Den Boer

Bramsons Papierindustrie BV

Conimex

Firma v.d/ Heiden

Drukkerij Kaas

Firma Nijhof

Firma Pel

Firma Ploeg

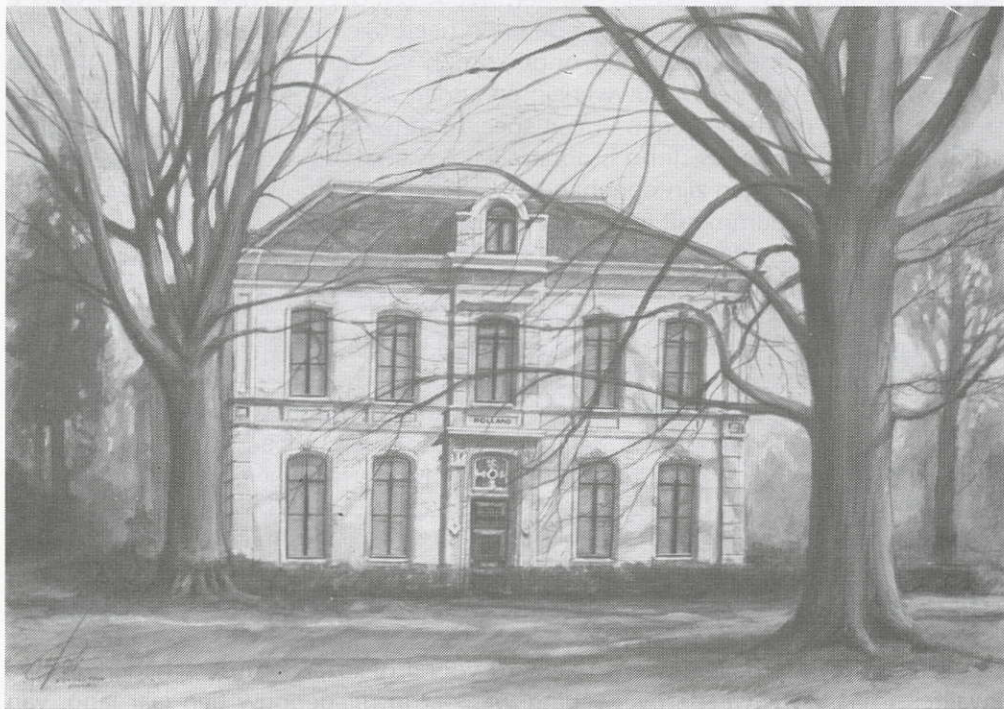
Firma Rijkeboer

Firma Seure

Vlastuin BV

Woonstyle

AANKOPEN VOOR DE HISTORISCHE KRING
DRIE VERRASSENDE DORPSGEZICHTEN

Huize Holland door Gerrit van Lente, schilderij

Dorpsgezichten van drie Baarnse kunstenaars zijn onlangs verworven door de Aankoopcommissie van de Historische Kring Baerne. Het idee voor twee van de drie aankopen is voortgekomen uit de Kunstrijkroue van eind augustus, toen een aantal Baarnse kunstenaars hun ateliers voor het publiek had opengesteld om een indruk te geven van hun werk. Onder de deelnemende beeldende kunstenaars waren *Gerrit van Lente* en *Michiel Schrijver* en van beiden is een werk gekocht. Daarnaast is ook een werk van *Jan Vosman* aan de collectie van de Historische Kring toegevoegd. De Kring beheert al sinds de oprichting in 1974 een aardige verzameling kunstwerken die op Baarn betrekking hebben. Het zijn Baarnse taferelen of portretten van Baarnse persoonlijkheden, vaak het werk van Baarnse kunstenaars. Bovendien zijn er beeldhouwwerken van Stracké en tegeltableaus en nog meer kunstzinnige voorwerpen.

Sommige van die kunstwerken komen nog uit de vroegere Gemeentelijke Oudheidkamer in Huize Holland, de instelling die aan de Historische Kring vooraf ging. De Kring heeft niet al die werken in eigendom. Voor een deel zijn zij in het bezit van de Gemeente Baarn, die het beheer aan de Kring heeft overgedragen.

In de nieuwe Oudheidkamer, het onderkomen van onze vereniging, hebben de schilderijen, prenten, beeldhouwwerken en andere artistieke of historische voorwerpen een mooie plaats gekregen in een speciaal afgesloten lokaal, waar de ingelijste schilderstukken, gravures, litho's, aquarellen, tekeningen en andere prenten heel overzichtelijk aan rekken zijn opgehangen. Er is een lijst van wat hier aanwezig is en alle werken zijn genummerd. Ieder stuk is nu snel te vinden en voor een tentoonstelling kan een keus gemaakt worden door tussen de rekken te wandelen. De rijke en interessante collectie van de Historische Kring is nu veel meer toegankelijk gemaakt. Er is heel wat werk verzet voor het zover was.

Hulde aan diegenen die dit tot stand hebben gebracht!

De Aankoopcommissie heeft voor 1993 dus drie kunstwerken verworven, waarbij ditmaal het uitgangspunt was, dat het werk van Baarnse kunstenaars zou zijn met Baarnse taferelen. Binnen de bevoegdheden van de commissie zou volgende jaren ook een andere invalshoek gekozen kunnen worden, maar er moet natuurlijk altijd een duidelijke band met Baarn zijn.

Nu iets over de drie aankopen:

De vroegere Oudheidkamer

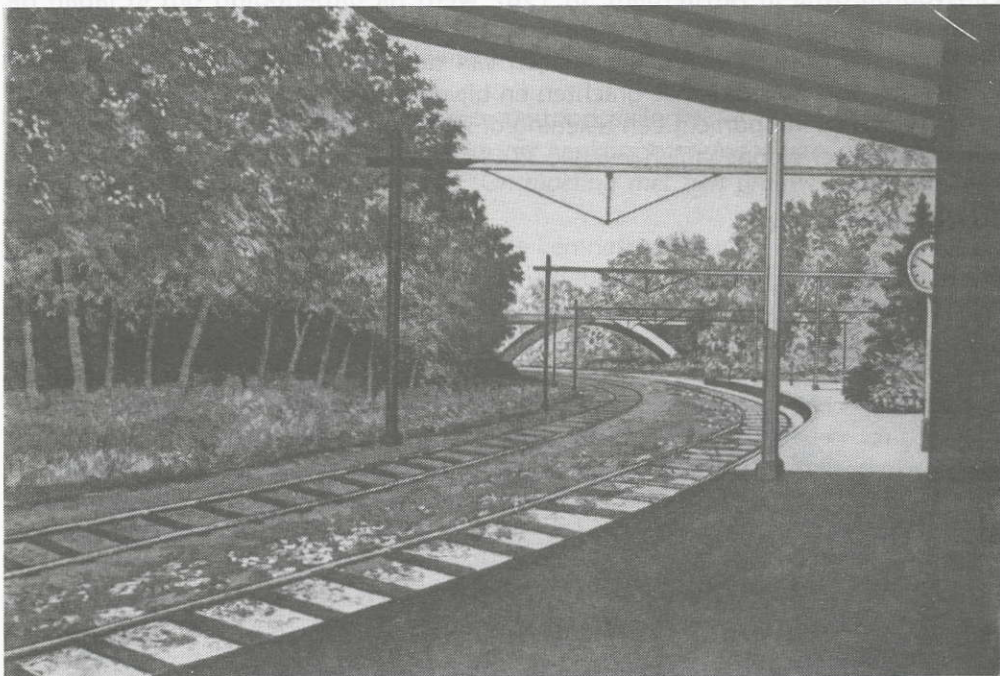
Het schilderij *Huize Holland* werd uiteraard vooral gekozen om de schilderkunstige kwaliteit, maar een tweede overweging was dat in dit gebouw tien jaar lang, van 1954 tot 1964 de Gemeentelijke Oudheidkamer was gevestigd. In de voorgeschiedenis van onze Historische Kring heeft Huize Holland een belangrijke rol gespeeld. Terwijl veel oude gebouwen in Baarn zijn verdwenen, is dit pand, naast Peking, dat geruime tijd door de Belastingen werd gebruikt, tot nog toe gespaard gebleven.

Huize Holland is een werk van *Gerrit van Lente* (38), een kunstenaar die uit Zwolle komt en die sinds 1983 in Baarn, aan de Kapelstraat, woont. Hij noemt zich autodidact, en hij heeft al vele malen in het hele land geëxposeerd. Een deel van zijn werk is op de televisie te zien geweest, in het Veronica-programma "Tineke".

Hij is van beroep Art Director/Illustrator bij een reclamebureau in Baarn, waar hij L.P.-hoezen heeft ontworpen en CD-inlays. Hij is lid van de Baarnse Vereniging van Beeldende Kunstenaars en van de Schildersvereniging Artishock in Soest. In zijn werk maakt hij gebruik van verscheidene technieken, als acryl, olieverf en airbrush. Hij zegt zelf over zijn werk: "Het is modern-realistisch. De ene keer werk ik vlot, de andere keer meer fotografisch, maar altijd met passie en met veel liefde voor het vak." Gerrit van Lente woont Kapelstraat 4, 3742 CG Baarn. Tel.: 14392.

Opgedragen aan onze forensen

Tweede perron, station Baarn, Ets

Het tweede aangekochte werk is een ets, voorstellende het tweede perron van het *Station Baarn*, kijkende in de richting van Hilversum. Het is een kunstwerk van *Michiel Schrijver* (36), die aan de Molenweg zijn woning en zijn atelier heeft. Hij is schilder, aquarellist, tekenaar en etser. Zijn schilderijen worden gemaakt in acryl of olieverf en voor zijn tekeningen gebruikt hij vaak potlood. Hij gebruikt een eigen pers voor zijn etsen, die steeds genummerd en gesigneerd worden, zoals ook met onze ets is gebeurd. (2/25). De aankoopcommissie maakte deze keuze, omdat het een artistiek hoogwaardige prent is, maar ook omdat er sinds vele jaren iedere dag vanuit dit Baarnse station een stroom van forensen naar Hilversum en Amsterdam reist, om dan 's avonds op dit perron, voorbij de bocht en de klok, aan te komen. Aan al die forensen zouden we dit werk willen opdragen.

Michiel Schrijver, die in 1957 in Blaricum geboren werd, kreeg zijn opleiding in Engeland, achtereenvolgens op de *Darlington School of Art*, de *Byam Shaw School of Art* in Londen en tenslotte de *Camberwell School of Art* ook in Londen. In 1981

kwam hij terug in Nederland. Hij vestigde een galerie en atelier aan de Nieuwe Zijdsvoorburgwal in Amsterdam. In 1987 werd hij uitgenodigd om in Japan de kunst van het etsen te demonstreren.

Michiel Schrijver heeft mooie schilderijen van de Amsterdamse haven gemaakt en fraaie etsen van Amsterdamse grachten en bijvoorbeeld het Lange Voorhout in Den Haag. Hij maakt in opdracht een tekening of schilderij van iemands huis.

Michiel Schrijver woont Molenweg 41, 3743 CL Baarn. Tel. 25566.

Tien grauwe ganzen

Tien Grauwe Ganzen, pentekening

Onze derde kunstenaar is *Jan Vosman* (40) uit Lage Vuursche.

Hij maakt bij voorkeur fijn uitgewerkte pentekeningen met symbolisch-kritische voorstellingen. Vaak hebben zijn prenten een absurdistische of surrealistische inslag. Sinds 1977 doceert hij aan de Nieuwe Baarnse School en daarnaast werkt hij als onafhankelijk tekenaar. Hij is sinds tien jaar lid van de Vereniging Beeldende

Kunstenaars Baarn, en sinds 1991 ook bestuurslid. Sinds dit jaar is hij leraar tekenen aan de Baarnse Volksuniversiteit. Hij werkt op het ogenblik aan een Methode Kunstbeschouwing voor het basisonderwijs.

Op talloze tentoonstellingen van de Beeldende Kunstenaars Baarn heeft hij zijn tekeningen geëxposeerd.

Herhaaldelijk toonde hij zijn werk op solo-tentoonstellingen.

De pentekening die hij in opdracht van de Aankoopcommissie van de Historische Kring Baerne maakte, gaf hij de titel: *Ontmoeting met tien grauwe ganzen bij een Baarnse villa*.

Het huis is te herkennen als Vijverhof aan de Eemnesserweg.

Op de voorgrond heeft Jan Vosman zichzelf afgebeeld met zijn fiets aan de hand. Hij vertelde dat hij vaak zichzelf afbeeldt op zijn tekeningen, "zoals romanschrijvers vaak de ik-vorm gebruiken". Hij merkt ook op: "In mijn vrije werk moet ik veel over mezelf kwijt."

Hij legt uit, dat hij op de tekeningen een zwemband om heeft, omdat hij watervrees heeft. Het speelgoedbootje, dat met een touwtje aan de bagagedrager van zijn fiets bevestigd is, slaat ook op de vijver van de villa. Het vliegend tapijt hangend aan vier balonnen, links boven, heeft betrekking op de tapijthandel in het huis.

Vosman had van de Aankoopcommissie de vrijheid gekregen zijn fantasie te laten gaan. Hij hoefde niet een streng topografische prent te maken; wat hij overigens ook wel doet als hij daartoe een opdracht krijgt.

Jan Vosman woont Dorpsstraat 1, 3749 AC Lage Vuursche. Tel. 02156-8382.

De Aankoopcommissie van de Historische Kring Baerne bestaat uit drie leden:
Hans Bronkhorst, Fred Kramer en Jaap Kruidenier.

H.Bronkhorst

EEN BAARNSE TELEFOONCENTRALE

Bezoekers van Baarn, die ons goeide dorp via de Eemnesserweg binnenrijden, vragen zich vaak verwonderd af, wat toch ooit de bestemming was van het sierlijke, uit rode bakstenen opgetrokken vakwerkhuisje op nummer 50.

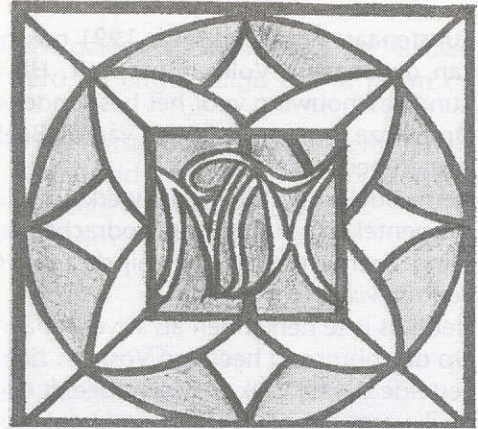
Was het een tolhuis of misschien de villa van een gegoede Amsterdamse dwergenfamilie omstreeks de eeuwwisseling?

Het Baarnse Architectuuronderzoek uit 1979 spreekt zelfs van een tuinmanswoning, maar 'echte Baarnars' weten, dat dit in fraaie Chaletstijl gebouwde huisje eens heel prozaïsch Baarns telefooncentrale was.

Hiermee echter houdt ook de kennis van de meeste echte Baarnars op.

Het personeel van deze voormalige telefooncentrale leeft voor zover we konden nagaan, helaas niet meer en de archieven hebben ons weinig te bieden.

Het is daarom een hele klus geworden om alsnog enkele historische gegevens omtrent dit huisje boven water te krijgen.

afb.1 Bovenlicht met de letters N.T.M.
(Nederlandsche Telephoon Maatschappij.)

Eemnesserweg 50 na de verbouwing in 1992.

De Nederlandsche Telephoon Maatschappij. (N.T.M.)

In 1890 kreeg de Nederlandsche (Bell) Telephoon Maatschappij, waarvan de initialen N.T.M. nog steeds in het glas-in-lood bovenlicht boven de deur staan, vergunning in Baarn een telefoonnet te exploiteren.

Het 'Centraal Bureau' te Baarn werd gevestigd aan het Stationsplein en vormde een schakel in de verbinding Amsterdam-Arnhem. Hiermee werd Baarn één van de eerste kleine gemeenten met een telefoonnet.

Slechts veertien jaar na de uitvinding van de telefoon door Alexander Graham Bell in 1876 en twaalf jaar na de opening van de eerste telefooncentrale in het Amerikaanse New Haven in 1878, had Baarn al een eigen telefoonnet.

De verklaring hiervoor is, dat de telefoon voor de Amsterdamse zakenlieden en bankiers, die zich hier tijdelijk of permanent gevestigd hadden, onmisbaar was geworden; immers als Amsterdammers beschikten zij reeds sinds 1881 over dit nieuwe communicatiemiddel. Hoe belangrijk telefonie voor de zakenwereld was, blijkt bijvoorbeeld uit het feit, dat de verzekeraars Blom en Van der Aa vanaf hun buitens aan de Biltseweg voor eigen rekening een bovengrondse telefoonverbinding lieten aanleggen met hun kantoor aan het Amsterdamse Singel.

In 1897 werd het 'intercommunale' (interlokale) net door de Staat overgenomen en gevestigd in het postkantoor aan de Hoofdstraat. De N.T.M. bleef het lokale telefoonverkeer verzorgen, maar beschikte slechts over een licentie. (toestemming) In 1901 besloot de gemeente de licentie om te zetten in een concessie. (vergunning voor bepaalde werkzaamheden) In deze overeenkomst stond o.a.:

"De Raad der Gemeente Baarn besluit om met ingang van 14 mrt. 1902 aan de Nederlandsche Bell- Telephoon Maatschappij te Amsterdam, en met uitsluiting van anderen, concessie te verlenen voor den tijd van 25 achtereenvolgende jaren tot het aanleggen, hebben en exploiteren van voor het publiek verkeer bestemde telephonische verbindingen in de Gemeente Baarn."

In artikel 6 komt de telefooncentrale ter sprake:

'De concessionaire is verplicht tot het bouwen en inrichten van een nieuw Centraal Telephoongebouw in de Gemeente Baarn. Ten behoeve van het nieuw te bouwen Centraal-Bureau doet de Gemeente kosteloos afstand van een strook grond ter grootte van 5 bij 6 meter, gelegen aan de Eemnesserweg nabij de villa Pera.'

Het bureau werd verbonden met het Rijks Intercommunaal-bureau en met het Rijkstelegraafkantoor te Baarn.

Vermoedelijk is het oorspronkelijke, uit 1890 daterende huisje, van het station verplaatst naar de Eemnesserweg en heeft het daar als basis gediend voor een vergrote versie in 1902.

Indien we de afbeeldingen van de huisjes uit 1890 en 1902 met elkaar vergelijken, lijkt dit tamelijk ongeloofwaardig, toch zijn er een aantal argumenten aan te voeren, die hiervoor pleiten:

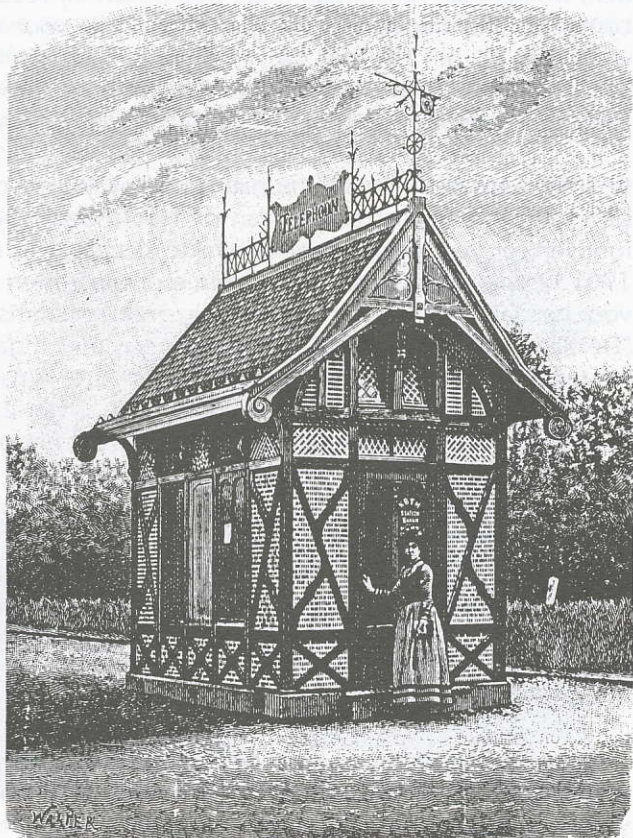
- a) De stijl sluit goed aan bij de wijze van bouwen van rond 1890, maar doet voor 1902 ouderwets aan.
- b) In de notulen van B. en W. van 14 dec. 1901 staat: 'Het telephoonhuisje aan het station zal alsdan verplaatst worden.'
- c) Bouwkundige argumenten, zoals het uitspringende deel van de voorgevel en de balkenconstructie op zolder.

In 1924 verloor het huisje zijn functie als telefooncentrale, omdat in dat jaar ook het lokale net werd ondergebracht in het in 1913 gereedgekomen postkantoor aan de Teding van Berkhoutstraat.

*Nederlandsche Bell Telephoon
Maatschappij.
Station Baarn. Dit Centraal
Bureau stond van 1890-
1902 bij het station*

Monument

in 1992 werd het huisje gelukkig geplaatst op de gemeentelijke monumentenlijst. In het Baarnse Architectuuronderzoek uit 1979 krijgt het de maximale waardering, nl. een tien en wordt het als volgt omschreven: 'Een zeer uniek vakwerkhuisje, dat typerend is voor een laat 19-de eeuwse architectuurstroming, die het gebruik van inheemse vormen en natuurlijke materialen (helder rood baksteen en houtwerk) voorstond 'ten behoeve van schilderachtige effecten'.

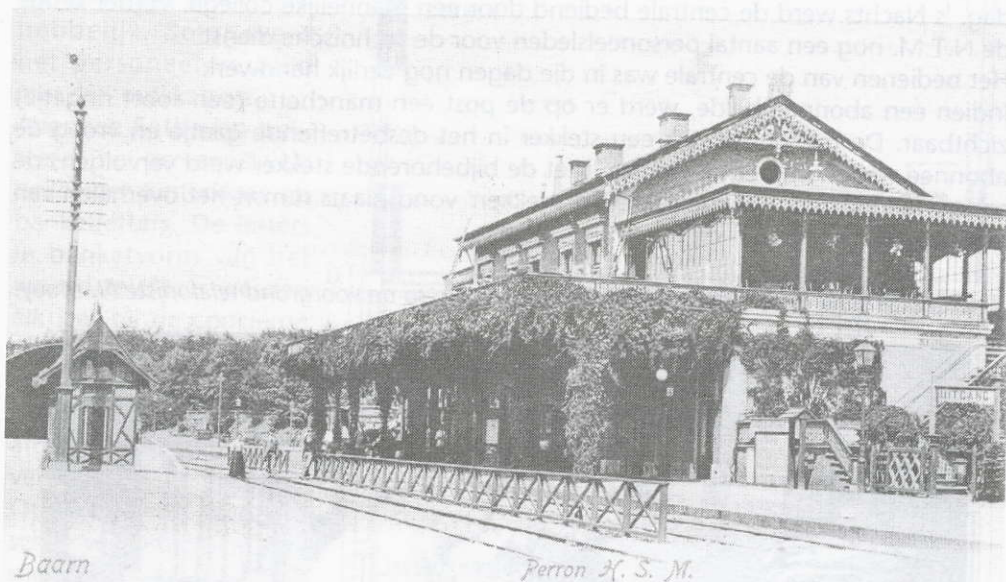

Opvallend is het rijke uiterlijk van het gebouwtje, dat de prozaïsche functie verhulde en goed aansloot bij de rest van de Baarnse bebouwing.

Ook het station, waar het gebouwtje eerst bij stond, is in Chaletstijl gebouwd. Het huisje heeft een min of meer vierkante plattegrond en bestaat uit één bouwlaag onder elkaar kruisende zadeldaken.

De originele leien op het dak zijn vervangen door een moderne dakbedekking. Het pand is opgetrokken in rode baksteen, afgewisseld met geprofileerd houtwerk, dat vakwerk imiteert. De ingang bestaat uit een nieuwe deur met glas-in-lood boven- en zijlichten. De topgevels zijn voorzien van houtsnijwerk met gestileerde planten- en dierenmotieven. (koppen van honden) De gevels worden bekroond met pironen (puntvormige uitsteeksels). In Amersfoort moet zich een soortgelijk gebouwtje bevonden hebben en in IJmuiden moet er nog één aanwezig zijn. Ook deze huisjes werden door de 'Bell Maatschappij' gebouwd.

Baarn *Perron N. S. M.*
Het Centraal Bureau van de N.T.M. Op de achtergrond de kap van het tweede perron.

De Centrale

Op een oude bouwtekening zien we hoe het huisje was ingedeeld.

Via de voordeur kwam men in een klein portaal (ca.2,50 x 1,25m.). Links hiervan bevonden zich kasten, een deur rechts gaf toegang tot een steile trap naar zolder.

Via de middelste deur bereikte men de eigenlijke kantoorruimte (ca.4,50 x 3m.), waarin zich de centrale bevond.

In de linkerwand van het kantoor zaten drie openslaande ramen, in de rechterwand een deur, die toegang gaf tot een ondiepe kastruimte. (ca.3 x 1m.). In deze laatste ruimte bevond zich ook een klein toilet. Het geheel werd 's winters verwarmd door één kolenkachel, die in de rechterhoek van het kantoor was geplaatst.

De centrale bestond uit 1 kast (post), waarop maximaal honderd abonnees konden worden aangesloten, al zal dit maximum zeker in de beginjaren niet bereikt zijn.

De telefoonnummers waren trouwens in die begintijd nog makkelijk te onthouden. Het Badhotel had bijv. telefoonnummer 1. De telefonistes werkten in ploegendienst. Twee dames deden de ochtenddienst van 8-15 u. en twee verzorgden de avonddienst van 15-22 u. Hiermee verdienden ze het aanzienlijke bedrag van f.1,- per dag. 's Nachts werd de centrale bediend door een mannelijke collega. Verder kende de N.T.M. nog een aantal personeelsleden voor de technische dienst.

Het bedienen van de centrale was in die dagen nog eerlijk handwerk.

Indien een abonnee belde, werd er op de post een manchette (een soort ringetje) zichtbaar. De telefoniste stak een stekker in het desbetreffende gaatje en vroeg de abonnee welk nummer hij wenste. Met de bijbehorende stekker werd vervolgens de aangevraagde abonnee 'gewekt'. Dit 'wekken' vond plaats d.m.v. het overhalen van een hendel.

Telefooncentrale in de Teding van Berkhoutstraat. Op de voorgrond telefoniste N. Mooy.

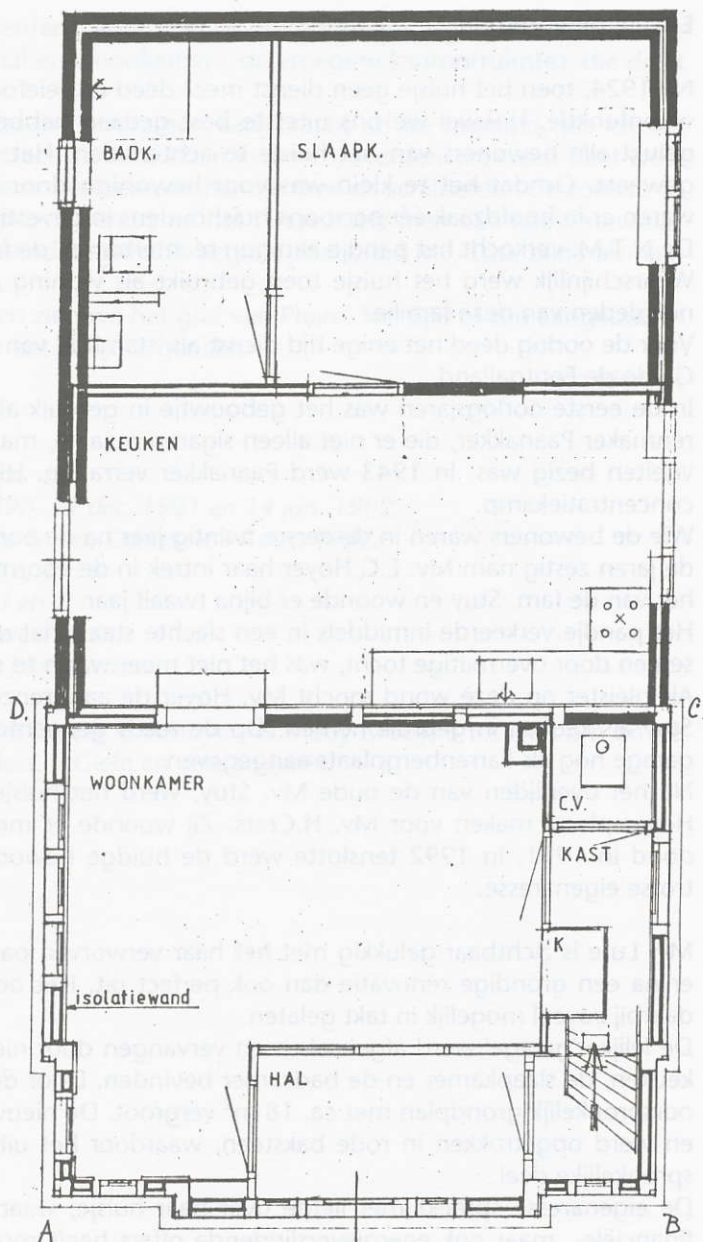
Sommige abonnees hadden maar weinig geduld en waren bij de telefonisten niet erg geliefd. Indien een verbinding niet snel genoeg tot stand kwam, werd er soms geraasd en getierd, waarbij de cliënten menigmaal een klacht indienen bij het hoofdkantoor in Amsterdam.

Gelukkig gedroegen niet alle abonnees zich zo onhebbelijk. Soms werd het personeel verblijd met een mokkaart.

Abonnee Enthoven trakteerde het personeel vele jaren met Sinterklaas op banketletters. De letters in banketvorm van het woord telefoon werden elk jaar bij de conciërge van het Gemeentehuis afgegeven, waar ze door het personeel werden afgehaald en onderling verdeeld.

Op deze wijze werd de schijn van omkoperij vermeden.

Voor het personeel mogen we hopen, dat het woord telefoon toen nog met ph werd geschreven.

Plattegrond na de verbouwing in 1992. Het oorspronkelijke huisje ABCD is zoveel mogelijk in takt gelaten.

Enkele bewoners

Na 1924, toen het huisje geen dienst meer deed als telefooncentrale, kreeg het een woonfunctie. Hoewel we ons uiterste best gedaan hebben, is het ons helaas niet gelukt alle bewoners van het huisje te achterhalen. Het moeten er tientallen zijn geweest. Omdat het te klein was voor bewoning door twee of meer personen, waren er in hoofdzaak éénpersoons-huishoudens in gevestigd.

De N.T.M. verkocht het pandje aan hun rechterburen, de fam. Stuy.

Waarschijnlijk werd het huisje toen gebruikt als woning door één of meer personeelsleden van deze familie.

Voor de oorlog deed het enige tijd dienst als 'stamhut' van de R.K.-padvindergroep: Guido de Fontgalland.

In de eerste oorlogsjaren was het gebouwtje in gebruik als werkplaats van de sigarenmaker Paanakker, die er niet alleen sigaren maakte, maar er ook met verzetsactiviteiten bezig was. In 1943 werd Paanakker verraden. Hij kwam om in een Duits concentratiekamp.

Wie de bewoners waren in de eerste twintig jaar na de oorlog is ons niet bekend. In de jaren zestig nam Mv. E.G.Hoyer haar intrek in de voormalige centrale. Zij huurde het van de fam. Stuy en woonde er bijna twaalf jaar.

Het pandje verkeerde inmiddels in een slechte staat. Het dak lekte op diverse plaatsen en door overmatige tocht, was het niet meer warm te stoken.

Als pleister op deze wond mocht Mv. Hoyer de aangrenzende garage van de fam. Stuy als keuken in gebruik nemen. Op de reeds genoemde plattegrond staat deze garage nog als karrenbergplaats aangegeven.

Na het overlijden van de oude Mv. Stuy, werd het huisje verkocht en moest Mv. Hoyer plaats maken voor Mv. H.Crets. Zij woonde er meer dan tien jaar tot haar dood in 1991. In 1992 tenslotte werd de huidige bewoonster, Mv. M.C.Lute, de trotse eigenaresse.

Mv. Lute is zichtbaar gelukkig met het haar verworven pand. Het monumentje ziet er na een grondige renovatie dan ook perfect uit. Het oorspronkelijke huisje werd daarbij zoveel mogelijk in takt gelaten.

De lelijke 'garage' werd afgebroken en vervangen door nieuwbouw, waarin zich de keuken, de slaapkamer en de badkamer bevinden. Door deze verbouwing werd het oorspronkelijk grondplan met ca. 18 m² vergroot. De nieuwbouw heeft een plat dak en werd opgetrokken in rode baksteen, waardoor het uitstekend past bij het oorspronkelijke deel.

De eigenaresse spreekt met liefde over haar huisje, waarvoor ze niet alleen grote financiële-, maar ook energieverblindende offers heeft moeten brengen. Uit allerlei smaakvolle details blijkt haar grote historische betrokkenheid.

De plavuizen in de hal werden centimeter voor centimeter afgekrabd, evenals de geroede raampjes tussen hal en woonkamer (de vroegere kantoorruimte), die dicht geschilderd waren.

In de hal werden weer glas-in-loodramen aangebracht en de tegeltjes, die bij het wegbreken van de schoorsteen te voorschijn kwamen, werden voor een deel weer ingemetseld. Zelfs de kinderen hielpen een handje mee en schilderden de zolder.

Door de ramen in de slaapkamer en vanaf het terras heeft men een haast surrealistisch uitzicht op de schitterend begroeide begraafplaats, die Mv. Lute bijna als haar privétuin kan beschouwen.

In de verte tussen de bomen zien we het graf van Pluim. Het lijkt of zijn aangebrachte portret goedkeurend op het huisje is gericht.

J.Kruidenier.

Geraadpleegd:

Arch. Historische Kring Baerne.

Notulen B.en W., 15 mei 1890, 14 dec. 1901 en 14 jan. 1902.

Verordeningen der Gemeente Baarn, Concessie 14 mrt. 1902.

Architectuur Onderzoek Baarn, 1979.

Baarn in oude ansichten dl. I en II.

Uit de geschiedenis van Baarn, T.Pluim.

Foto's en ill.: C.v.d. Steeg en J.Kruidenier.

Met dank aan de dames: M.C.Lute, E.G.Hoyer, N.Mooy-Mooy, S.E.Dijxhoorn en de heren: C.v.d.Steeg, B.Rijnders, P.Giele en vele anderen.

CATHARINA HOOFT, DE EERSTE BEWOONSTER VAN SOESTDIJK PORTRETTEEN DOOR FRANS HALS EN ARTUS QUELLINUS DE OUDE

Een portret van de eerste bewoonster van Soestdijk is tot begin maart 1994 in het Amsterdamse Rijksmuseum te bewonderen. Het portret door Frans Hals is een van de hoogtepunten van de tentoonstelling *Dageraad der Gouden eeuw* over de Noordnederlandse schilderkunst van 1580 tot 1620. De titel van ons portret is *Catharina Hooft en haar min*. Het is in feite een dubbelportret, en het moet door Frans Hals omstreeks 1620 zijn geschilderd. Het is naar Amsterdam gekomen uit Berlijn, waar het behoort tot de collectie van de Gemäldegalerie Staatliche Museen. Er is nu dus een mooie gelegenheid dit schilderij dichtbij huis te bekijken. Het werk is overigens wel eerder in Nederland teruggeweest. Het was in 1990 te zien op de grote Frans Halstentoonstelling in Haarlem en in 1962 op een eerdere Frans Halstentoonstelling in het Haarlemse Frans Halsmuseum.

Catharina Hooft, die hier als tweejarige peuter is afgebeeld, is, vijftien jaar nadat dit schilderij werd gemaakt, in het huwelijk getreden met Cornelis de Graeff, die later vele malen burgemeester van Amsterdam is geweest en die met zijn vrouw "een hofstede aen Zoestdyck" als zomerverblijf ging bewonen.

Catharina was de dochter van de gefortuneerde Amsterdamse advocaat, doctor in de rechten en koopman, Pieter Hooft, die sinds 1619 op de Grote Markt in Haarlem woonde. (Het huis waar Catharina toen met haar ouders woonde staat er nog. Het is nu een café-restaurant.)

Vrouw van Cornelis de Graeff

In 1635 werd Catharina de tweede vrouw van Cornelis de Graeff, die een jaar eerder weduwnaar was geworden. Deze De Graeff kwam uit een voornaam Amsterdams burgemeestersgeslacht. Cornelis had, evenals zijn vader, in Leiden oude en oosterse talen gestudeerd. Bij de dood van zijn vader in 1638 erfde hij de titel Heer van Zuid-Polsbroek, en in dat zelfde jaar werd hij beëdigd in de Amsterdamse vroedschap. In 1643 werd hij voor het eerst tot burgemeester benoemd. (De vier burgemeesters van de stad hadden een ambtstermijn van één jaar).

Tussen 1643 en 1662 is Cornelis de Graeff niet minder dan tien keer burgemeester van Amsterdam geweest. Hij was vertrouwensman en adviseur van de raadspensionaris Johan de Witt.

In 1638 kocht hij grond in Soestdijk, waarschijnlijk al met de bedoeling er te gaan wonen. Twaalf jaar later, in 1650, liet hij er inderdaad een huis bouwen. (Op de plek waar nu het paleis staat, dat tweeëntwintig jaar later werd gebouwd).

Frans Hals (1581/85-1666): Portret van Catharina Hooft en haar min.
Doek 86 x 65 cm. Berlin, Gemäldegalerie Staatliche Museen.

Litho Het Lustslot Soestdijk (1846)

Mogelijk is het huis van De Graeff gebouwd door Jacob van Campen, de architect van het Amsterdamse stadhuis, dat op initiatief van De Graeff ontstaan is. Misschien ook is het huis Soestdijk gebouwd door Philips Vingboons, die in 1647 het nabijgelegen Pijnenburg gebouwd had. Dit eerste Soestdijk was een eenvoudig rechthoekig huis met vijf vensters in de voorgevel.

Cornelis de Graeff had naast zijn zomerverblijf Soestdijk een huis op de Herengracht (216) in Amsterdam.

Hij was, vanaf 1636, commissaris-justitieel en bewindhebber van de Oostindische Compagnie. Hij was in zijn tijd de machtigste man van Amsterdam, hetgeen tot uitdrukking kwam in zijn verkiezing tot presiderend burgemeester. Hij overleed in Amsterdam op 4 mei 1664, en zijn stoffelijk overschot werd bijgezet in het familiegraf-De Graeff, in de vroegere doopkapel van de Oude Kerk.

Cornelis de Graeff was 65 jaar geworden; een mooie leeftijd voor iemand uit het midden van de zeventiende eeuw, toen de mensen over het algemeen niet zo oud werden. Catharina werd nog ouder, namelijk 73 jaar. Zij overleefde haar man nog zevenentwintig jaar en zij overleed in het Huis IJpenstein in 1691.

Verkocht aan Willem III

Intussen had haar zoon Jacob de buitenplaats Soestdijk in 1664, na de dood van zijn vader, bij boedelscheiding toegewezen gekregen. Tien jaar later, op 26 april 1674, verkocht hij dit ouderlijk zomerverblijf, "een hofstede met zijn bepotinge en beplantinge en alle 't gene aerd en nagelvast is, gelegen aan Soestdyck" voor f.18.755 aan stadhouder Willem III, die vervolgens, tussen 1674 en 1678, op deze plek door Maurits Post een nieuw huis liet bouwen: het middengedeelte van het tegenwoordige paleis.

(De heer C.v.d.Steeg, die jarenlang op Soestdijk gewerkt heeft, vertelde me, dat je in dit deel van het paleis in het souterrain nog duidelijk restanten van het eerste huis kunt terugvinden).

De akte van overdracht van het huis van De Graeff aan de prins en stadhouder werd gepasseerd voor de Baarnse schout Rudolf van Ewijk en de schepenen Hendrik Jorden en Cornelis Cornelisz. van de Vuerst. De bezitting had een oppervlakte van 56 morgen en 515 roeden, dat wil zeggen 48 ha.

Een vroege Frans Hals

We keren nu terug naar het *Portret van Catharina Hooft en haar min*. Het is een schilderij van 86 bij 65 cm. Een vroege Frans Hals.

De peuter Catharina is als een kleine volwassene gekleed. Het kind is uitgedost als een prinsesje. Het meisje draagt een lange jurk van goudbrokaat. In de linkerhand

heeft zij een gouden rammelaar; de rechterhand legt zij op de hals van haar min. Die min heeft een appeltje in de rechterhand, een gebaar dat we kennen van schilderijen van een Madonna met Kind.

De kleine Catharina heeft kennelijk plezier in het leven, want ze kijkt ons vergezocht aan. Ook de min toont een ingetogen glimlach.

In die tijd droegen zowel kleine jongens als meisjes jurken.

Maar de vorm van de muts en de kraag in puntige kant duiden op een meisje. Let ook op de gouden ketting met een rode edelsteen die Catharina draagt. Een kind van een heel rijke familie. De eenvoudige zwarte kleding van de vrouw wijst op haar ondergeschikte positie.

In 1975 identiteit vastgesteld

Pas in 1975 is, in een onderzoek van S.A.C. Dudok van Heel, vastgesteld dat het meisje op het dubbelportret Catharina Hooft is. In de catalogus van de Frans Halstentoonstelling van 1962 werd het schilderij nog eenvoudig *Min met kind* genoemd. Bij de afbeelding werd toen vermeld: "De modellen voor dit dubbelportret zijn anoniem". Maar in de catalogus van de Frans Halstentoonstelling van 1990 staat het schilderij vermeld als *Catharina Hooft en haar min*.

Catharina is op haar oude dag op het Huis Ilpenstein gaan wonen, en daar in 1691 ook overleden. Ze had het jeugdportret met de min tot het einde van haar leven in bezit. In de boedelbeschrijving die na haar dood werd opgemaakt, werd het schilderij genoemd. Het hing in de salon van het huis. Het schilderij kwam opnieuw voor op de inventarislijst van 1709 van de eigendommen van Catharina's zoon Pieter, die in 1707 was gestorven. Het werk heet daar: *Een minne met een kindje van Frans Hals*. In die inventaris wordt ook melding gemaakt van een gouden bel ter waarde van 57 gulden en 18 stuiver. Het is mogelijk de rammelaar die de kleine Catharina op het portret in de hand houdt.

Het schilderij is in het bezit van de familie De Graeff gebleven tot het in 1872 met de boedel van het huis Ilpenstein werd verkocht. Dat gebeurde op een Amsterdamse veiling, waar het doek betiteld werd als *Servante et petite fille*. Het bracht f.4500,- op. Sinds 1874 is het schilderij in Berlijn, waar het eerst tot de collectie behoorde van het Königliches Museum. Nu is het in de verzameling van de Gemäldegalerie Staatliche Museen.

Dit schilderij van Catharina Hooft is nu dus voor enige tijd te zien in het Amsterdamse Rijksmuseum. In dat zelfde museum is zij als sculptuur, permanent, aanwezig.

Onlangs kwam ik haar tegen in een van de twee *Medaillonportretten van Catharina Hooft en haar man Cornelis de Graeff*, in 1660 vervaardigd door Artus Quellinus de Oude. Het zijn witmarmeren sculpturen van 54 cm hoog en 48 cm breed. De beide

figuren zijn in profiel uitgebeeld. Zoals ze in het museum hangen kijken ze elkaar aan. Cornelis kijkt naar rechts en Catharina naar links. Catharina is op dit portret ongeveer 42 jaar oud. Het haar wordt op het achterhoofd door een netje en opzij door een lint samengehouden. Aan het netje zit een groot sieraad met edelstenen. Aan een lint hangt een oorhanger met edelstenen. Om de hals draagt zij een dubbel parelsnoer. Onder een mantel die op de linkerschouder wordt vastgehouden met knopen die met edelstenen zijn versierd, is de geborduurde rand van een japon zichtbaar. Catharina, nu op middelbare leeftijd, gaat rijk gekleed.

Cornelis de Graeff. Medaillonportret door Artus Quellinus de Oude, 1660 Rijksmuseum.

Catherina Hooft, echtgenote van Cornelis de Graeff. Medaillonportret door Artus Quellinus de Oude.

Haar man, Cornelis de Graeff, burgemeester van Amsterdam, is op dit medaillonportret ongeveer 61 jaar oud. Hij zou vier jaar later overlijden. Hij draagt hier een wambuis met een platte kraag. Op zijn lang krullend haar, dat op zijn schouders rust en in de hals valt, draagt hij een kalotje. Boven zijn snor en zijn krachtige neus komt uit zijn ogen een scherpe blik.

Artus Quellinus de Oude

Artus Quellinus de Oude (1609-1668), die dus beide medaillons vervaardigde, werd ook wel Quellien of Quellijn genoemd. Hij is vooral beroemd geworden door zijn beelden in het Amsterdamse stadhuis op de Dam, nu het koninklijk Paleis. Die beel-

den zijn gemaakt tussen 1650 en 1664. Dus in dezelfde tijd als de medaillons. Heel indrukwekkend zijn de Gerechtigheidsccènes in de Vierschaar, het openbaar gerechtshof, voor in het gebouw. Quellinus werd, evenals Frans Hals, in Antwerpen geboren. Hij stond als kunstenaar onder invloed van het barokke werk van Rubens. Nadat hij in Antwerpen een volleerd beeldhouwer was geworden, ging hij naar Rome om zich verder te bekwamen. In 1650 vestigde hij zich in Amsterdam. In de Amsterdamse Oude Kerk maakte Quellinus de versieringen voor het graf van Cornelis de Graeff en zijn familie. De gevoelige en karakteristieke medaillonportretten van Catharina en haar man vormen een hoogtepunt in het oeuvre van deze grote beeldhouwer die de eretitel kreeg van *Quellinus van Amsterdam*.

H.Bronkhorst

Geraadpleegde literatuur:

Frans Hals. Catalogus. Haarlem, 1962

Seymour Slive, *Frans Hals*, Maarssen/ 's Gravenhage, 1990

Alice van Diepen en Henriette Fuhri Snethlage: *Haarlem en Frans Hals* Zwolle, 1990

Claus Grimm, *Frans Hals. Het gehele oeuvre*. Amsterdam, 1990

Th.Luns, *Frans Hals*, Amsterdam z.j.

Ons Amsterdam, april 1993

Thera Coppens, *Baanse Lusthoven*, Baarn, 1990

Heimerick Tromp, *Het Huys te Soestdijck*, Zutphen, 1987

Beeldhouwkunst in het Rijksmuseum, Amsterdam, 1973

MEDEDELINGEN:

Voor de agenda

donderdag 20 januari 1994	dia-avond Cees v.d. Steeg
donderdag 10 februari 1994	lezing Hr.R.Blijdestijn over Baarnse villa's
dinsdag 29 maart 1994	Algemene Ledenvergadering (alleen toegankelijk voor leden en genodigden)
dinsdag 19 april 1994	dia-lezing Hr. A.v.d. Goes over Hollands porcelein

De avonden worden gehouden in De Speeldoos Rembrandtlaan 35, aanvang 20 uur. De lezingen zijn voor de leden van de Kring gratis, niet-leden betalen f.5,- per persoon.

Abonnement op Stichts Historisch Contact.

"Stichts Historisch Contact" is een tijdschrift voor leden van historische verenigingen en amateur-historici. Het houdt de lezers op de hoogte van de nieuwste ontwikkelingen in de geschiedsbeoefening, de nieuwste publicaties, en tentoonstellingen op gebied van regionale geschiedenis. Ieder nummer heeft een vast aantal rubrieken: een bericht van een provinciaal archeoloog, de bespreking van een archiefbron door medewerkers van het Rijksarchief in Utrecht. Centraal staat steeds "het themakatern" met onderwerpen uit de dagelijkse historische praktijk. Thema's voor 1994 zijn: oudheidkamers, archeologie, onderwijs en monumentenzorg. Een abonnement van 4 uitgaven per jaar, kost f 10.-. Voor een abonnement kan men zich opgeven bij de Stichting Stichtse Geschiedenis, Mariaplaats 23, 3511 LK Utrecht, telefoon: 030 - 34 38 80. Liever eerst een gratis proefnummer? Een telefoontje is voldoende.

Contributievoordeel.

De contributie voor de Historische Kring Baerne bedraagt f 25.- per jaar voor een alleenstaande, en f 35.- voor een gezin. Let wel, dit zijn minimumbedragen, een hogere bijdrage per jaar blijft welkom. Minder betalen mag niet, tenzij de contributie vóór 1 februari 1994 betaald wordt. In dat geval mag f 2.50 in mindering worden gebracht!

Algemene Ledenvergadering 1994.

Het lijkt nog ver weg, maar aangezien de tijd vliegt, toch dichterbij dan U denkt: de Algemene Ledenvergadering van de Historische Kring Baerne.

Op 29 maart 1994 is het zo ver. Leden ontvangen ruim voor die tijd een uitnodiging en, desgewenst, de vergaderstukken, maar het kan geen kwaad de leden nu vast attent te maken op deze jaarlijkse bijeenkomst. Wat zal er aan de orde komen? Allereerst een terugblik op het afgelopen jaar, de inspanningen en talloze werkzaam-

heden rondom de verhuizing vanuit de kelder van het Gemeentehuis naar de kelder van de bibliotheek. Activiteiten van de verschillende werkgroepen, financiële zaken, samenstelling van het Bestuur. Zoals bekend, heeft Mr C.C.M.Collard vorig jaar de voorzittershamer overgedragen aan de heer J.G.v/d Kraats, die voor een periode van een jaar, namelijk de nog resterende periode van heer Collard, tot Voorzitter van de Kring werd gekozen. Formeel gesproken, is de heer v/d Kraats dus nu aftredend, maar wel herkiesbaar. Dat geldt voor meer Bestuursleden. Wel aftredend maar niet herverkiesbaar is Mw H.J.Uileman. Zij stelt, na twee perioden van twee jaar, haar functie beschikbaar. Verder worden er natuurlijk voorstellen gedaan voor lezingen en excursies.

Zoals gezegd, de leden ontvangen een uitnodiging met meer informatie.

Maar mocht U van Sinterklaas een nieuwe agenda krijgen, noteert U dan vast even: dinsdag 29 maart 1994 Algemene Ledenvergadering Historische Kring Baerne, De Speeldoos, aanvang 20 uur.

Testamentaire beschikking

Uiteraard wensen wij onze leden van harte een lang en gezond leven toe!

Die mensen die de Kring bij testamentaire beschikking wensen te gedenken, wordt aanbevolen daartoe de volgende formule op te nemen in een bij uw notaris te verlijden testament:

"Ik verklaar te legateren aan de Historische Kring Baerne te Baarn, de somma van f....." Bij voorkeur daaraan toe te voegen:

"Vrij van alle rechten en kosten, ook van het recht van successie."

Interessante spullen.

De Historische Kring Baerne is, in principe, geïnteresseerd in oude spullen die een duidelijk relatie met Baarn hebben, hetzij dat het een typisch Baarns voorwerp of onderwerp betreft, hetzij doordat de maker Baarnaar is (geweest).

De Kring denkt daarbij bijvoorbeeld aan boeken, fotoalbums, schilderijen, gebruiksvoorwerpen. In plaats van: "van zolder naar de vuilnisbak", kunt u beter een tussenlanding maken bij de Historische Kring. Wie weet zit er nog iets bij dat de kring graag voor het nageslacht zou willen bewaren.

Voor informatie of het maken van een afspraak, kunt u contact opnemen met een van de Bestuursleden van de Kring. Voor adressen zie pag.1 van dit blad.

Het Bestuur en de redactie van de Historische Kring Baerne wensen u allen goede feestdagen en een gelukkig Nieuwjaar.

GESPREK MET MEVROUW ROMBOUITS

Tandarts van '52 tot '62 en schooltandarts van '62 tot '77 in Baarn.

Het leek mij leuk een gesprek met haar te hebben, omdat ik haar nog ken uit de tijd dat ik voor de klas stond.

"Mevrouw Rombouts is er...", gonsde het dan door de school.

Iedereen wist dat zij de tandarts was, maar geen van de kinderen was bang. Als ze heel stil de klas binnenkwam en vroeg of Klaas en Ans even mee mochten "in de stoel", alleen maar even kijken, gingen ze heel ontspannen mee.

Mijn eigen kinderen wilden alleen bij haar in de stoel, "omdat ze zo lief was". Strop voor onze eigen tandarts, die zo twee klantjes miste.

Mevrouw Rombouts, tandarts te Baarn

"Ik ben geboren in Pekalongan op Midden-Java in 1907. Mijn eerste levensjaren bracht ik door op de suikeronderneming waar mijn vader werkte. Een lagere school had je daar niet. Ik kreeg huisonderwijs volgens de methode Klerks. In 1914 gingen mijn ouders met verlof naar Holland. Ik herinner me nog onderweg de Stromboli die werkte. Een prachtig gezicht. In Genua konden we niet met de trein over land, want de oorlog was net uitgebroken. We mochten toen aan boord blijven en zijn via Het Kanaal in Holland aangekomen. In Den Haag ben ik nog even in de tweede klas geweest en moest daar breien. In 1915 gingen we terug naar Indië, waar ik de lagere school afmaakte. Toelatingsexamen voor de H.B.S deed ik in Semarang waarna ik er nog 1 jaar op school zat. Wij woonden in Indië in een groot huis met een enorm erf eromheen. Er stroomde een riviertje door. We hadden er alle vrijheid voor onze spelletjes. Het was er soms compleet wild-west. We konden ons echt uitleven. We hebben er een prachtige jeugd gehad."

"Mijn ouders besloten naar Holland te gaan voor de opvoeding van de kinderen. Zo kwam ik in 1921 in de tweede klas H.B.S. in Den Haag. In Holland zochten mijn ouders een groot huis met een hele grote tuin én een goede school voor voortgezet onderwijs. Van kennissen kregen ze de tip eens in Baarn te gaan kijken. Er woonden daar al veel Indische mensen. En ja hoor. Ze vonden in de Beukenlaan op nummer 4

een groot huis met een enorme tuin. Aan de Stationsweg was een goede school voor middelbaar onderwijs, net begonnen, het Baarnsch Lyceum. Gevestigd in een oude villa."

"De Beukenlaan heette toen Dallaan. Het was een gewoon zandpad, met aan weerszijden lindebomen. In onze tuin, die toen veel groter was dan nu, stonden veel beuken en ook een noteboom. Als ouders uitgezonden werden naar Indonesië konden hun kinderen ondergebracht worden bij mijn ouders. We hadden een soort bedrijf. Het was één grote familie en erg gezellig. Ik heb hier ook goede vriendschappen aan over gehouden. Wij waren in die tijd al een kleine Louisa State.

We konden in de tuin allerlei wilde dingen doen. Zelfs vuurtjes stoken. Het was een voortzetting van onze vrijheid in Indië. Heerlijke tijd. Moeder was streng, maar liet ons ook veel vrijheid. In de vakantie gaf moeder mij de sleutels en zei: "Regel 't maar, ga je gang."

De tijd aan de Dallaan was een mooie overgang naar het Hollandse leven. Het huis op nr 4 staat er nog. Het is nu in tweeën gedeeld. De tuin is veel kleiner. Tijdens de laatste oorlog zijn mijn ouders er uit gegaan. Het werd te groot. Ze zijn toen naar de overkant verhuisd. Nummer 9, waar ik nu zit."

"Ik kwam op het "Baarnsch Lyceum" in de tweede klas. Het bestond toen net een jaar. Elk jaar kwam er een klas bij. De school was opgericht door mensen die goed onderwijs wilden voor hun kinderen. Er woonden hier toen al veel mensen uit Indië. Zij stuurden hun kinderen naar Holland, voor goed vervolgonderwijs. Maar je had natuurlijk ook anderen uit de gegoede burgerij. Bijvoorbeeld Pierson. Zij lieten vaak prachtige huizen bouwen: huize Canton en huize Peking. Ook het kerkje van de Nederlandse Protestanten Bond aan de Kampstraat werd door hen gesticht.

Zo brachten de welgestelden hier toch welvaart en hielpen ze mee een mooi dorp te ontwikkelen."

"Het Baarnsch Lyceum zat in een oude villa aan de Stationsweg.

In de voortuin had je een fontein met het beeld van een jongetje. Het kreeg later een uitbreiding aan de achterkant dat er dwars opstond. In het oude deel bleef het natuurkunde-en biogielokaal. Het is allemaal afgebroken en de Waldheim-mavo is ervoor in de plaats gekomen.

Vorderhake was de eerste rector. Een bijzondere man. Ik vond hem een soort Mozesfiguur. Hij was een voortrekker. De klassen waren klein. Zo'n acht tot hooguit tien leerlingen. Er heerste een huiselijk sfeertje. Vorderhake was ook de eerste die facultatief bijbelse geschiedenis als vak invoerde.

"De dingen der gerechtigheid, zijn als een glans der Morgenstond", was zijn devies. Hij hield ook van vrijheid in gebondenheid.

We maakten samen met de leraren fietstochten, we hielden sneeuwbalgevechten en

we hadden ook dansfeestjes, na een toneelopvoering. Het was de tijd van de "Charleston". We waren er helemaal gek van. Zelfs op Jazzmuziek werd de Charleston gedanst. Ik herinner me nog een feest op school waar ik de Charleston stond te dansen. Plotseling werd ik op m'n schouder getikt door de rector. Hij zei: "Meisje, moet ik jou naar huis sturen?" Toen begreep ik dat 't was omdat ik de Charleston danste. Dat was voor hem een soort duivelse dans.

In de kersttijd vertelde de rector een kerstverhaal. Kerstmis was een groot feest. Hij stond dan in 't portaal tussen de twee trappen en wij zaten dan in groepen op de trappen.

Ik herinner mij nog goed de Franse leraar Brouwer. Hij was allesbehalve een goed leraar. Hij vertelde heel mooi over Parijs. De jongens vond hij runderen. En wij waren met twee meisjes in de klas en tegen ons zei hij dan: "Komen jullie maar na de les." Zo gaf hij ons les na de les.

Het Baarns Lyeum was toen een kleine school met een huiselijke sfeer. Ik heb er prettige herinneringen aan."

"Na mijn Lyceumtijd wist ik niet goed wat ik wilde.

Ik was opstandig en onrustig. Moeder zei: "Je gaat maar eens een tijdje weg." Ze stuurde me naar een Zwitserse kostschool in Lausanne. Daar ben ik een jaar geweest.

Door mijn Indische jeugd was ik niet van plan in Holland te blijven zitten. Mijn oom raadde me aan tandarts te worden. Maar eigenlijk wilde ik journalist worden of dokter. Het is tandheelkunde geworden. In Utrecht ging ik studeren. Dat zal in 1928 zijn geweest. Ik ging heen en weer naar Utrecht, want ik woonde nog bij mijn ouders. Ik was spoorstudent.

Toen ging 't kleine spoortje nog. Het station is nu het "Eethuis De Generaal". We gingen ook weer met een groepje. Ik weet nog een vriendin Miep van Keulen, die altijd te laat was. Op een keer toen we langs kwamen hing ze tandenpoetsend uit 't raam en riep: "Hou 'm tegen, hou 'm tegen!" Ze woonde namelijk vlak bij 't station. Wij riepen hard naar de machinist "Meneer, even wachten! Onze vriendin komt er zo aan!"

En hij deed 't, want hij kende ons wel.

Het boemeltje heette "Bello", want bij sommige spoorwegovergangen, o.a. bij Soest-Zuid, moest hij klingelen om de koeien van de rails te jagen.

Ik vond 't een vreselijke studie, tandheelkunde. Erg technisch in 't begin en weinig medisch. Maar ik heb 't uit braafheid afgemaakt.

Vader was erg trots dat ik 't haalde en zei: "Je krijgt van mij een installatie." En daarmee ging ik weer naar Indië. Op de Schobberdebonk. Nou ja, kennissen vingen mij daar op.

"En dan herinner ik me nog "Musis Sacrum". De Schouwburg aan de Nicolaas Beetslaan. Het werd in 1928 geopend met een stuk van Shakespear, onder regie van Eduard Verkade dacht ik.

Het was voor die tijd een modern gebouw met een grote toneelzaal en een gezellige foyer.

Ik ging er voor de oorlog wel eens heen met m'n moeder.

Ik herinner me een keer dat er een echte chansonnière optrad, waar moeder dol op was. Moeder stond erop dat ik haar, na haar optreden, in het frans een compliment ging maken. Nou, dat durfde ik niet zo goed. "Ja, je doet 't hoor, ik heb je niet voor niets naar Lausanne gestuurd!" Ik heb 't dan maar gedaan, in m'n beste frans.

Na de oorlog ben ik er ook nog wel geweest. Het was gezellig in de foyer tijdens de pauze. Men bekeek er elkaar, maakte een praatje en dan was de pauze weer voorbij. Als het geen leuk stuk was, gingen we eerder weg. Koffie drinken in de "Promenade". Daar zag je dan soms kennissen die ook weggegaan waren en zo werd het toch gezellig.

Het gebouw werd in 1976 gesloopt, heel jammer."

"In Batavia werd ik assistent van tandarts Eilerts de Haan.

Later trouwde ik met hem en deden wij samen de praktijk. Ik begon er in 1932. In '39 gingen wij met verlof naar Holland. Ik was in '39 in Baarn bij mijn ouders. Daar hoorden we dat de oorlog begonnen was. Ik had een afspraak in Duitsland om een specialisatie te gaan doen. Dat ging daarom niet door. We zijn toen met de boot door Het Kanaal naar Amerika gegaan, voor verdere studie. Het was wel heel spannend, want 't was oorlog. Toen ons studieverlof op was, zijn we via Japan en de Filipijnen op een geblindeerd schip terug gegaan naar Batavia. We waren er net op tijd terug, vóór Pearl Habor en de oorlogsverklaring van Nederlands Oost Indië aan Japan

Na de Japanse Kampen op Java, kwam ik via Australië weer in Baarn terug. In de Beukenlaan 9. Tijdens de oorlog waren mijn ouders verhuisd naar de overkant. Het huis zat vol repatrianten. Het was 1947. Alles was nog op de bon.

Ik moest werken en werd assistente van prof. Broekman in Utrecht. Elke dag reed ik in m'n autootje naar Utrecht en ontmoette vaak drie meisjes op de fiets richting Baarn. De prinsesjes, die door Juliana uitgezwaaid werden. Ze zaten op het Incrementum van het Baarnsch Lyceum, aan het Stationsplein.

In 1952 begon ik een eigen praktijkje aan de Beukenlaan 9. Dat duurde tot 1962 toen Gré Bak mijn patiënten overnam, want ik werd schoolarts. Ik had als taak de schooltandheelkundige dienst in Baarn op te zetten. Van het bestuur moest ik de vullingen tellen die ik gelegd had. Maar mijn hoofdmotief was preventief te werk te gaan en zo vullingen te vermijden. Ze snapten niet veel van mijn preventief werk.

Er waren toen scholen in Baarn waar de kinderen nog nooit van een tandenborstel

gehoord hadden. Ik gaf poetslessen voor de klas met een heel groot gebit en een hele grote tandenborstel. De melkgebitten waren slecht. Ik moest veel trekken en dat is psychologisch niet goed. Ik herinner me nog hoe bij De Groot op de Oosterschool de vlag uitging toen er één kind was dat een gaaf melkgebit had.

Jongens vertelde ik dat als ze vlieger wilden worden, ze wel een gaaf gebit nodig hadden. Het preventief werken op de lagere school vond ik veel belangrijker dan gaten vullen. De meeste kinderen waren bang voor de tandarts. Mijn opzet was die angst weg te nemen. Ik denk dat ik daarin redelijk ge slaagd ben."

"Ik vond hier via de middenstand nog iets terug van voor de oorlog. Je had toen een heel plezierige middenstand met veel winkels die van vader op zoon overgingen. De winkeliers kenden je vaak persoonlijk en hadden leuke omgangsmanieren met een zekere gepaste vrijheid. Er waren nog winkels waar die oude gezellige sfeer van vroeger was blijven hangen. Zoals bijvoorbeeld de groentezaak van Bröلمان. Er was een aristocratische middenstand, zo noem ik 't maar, die veel klanten had in hoog Baarn. Daar woonden veel welgestelden. Je kunt wel zeggen dat ze voornamelijk leefden van de rijke mensen. Zo kwam ik na de oorlog in een zaak waar de winkelier mij vroeg: "Zo, ben jij 't meisje Rombouts? Dat dacht ik wel, want je moeder kwam hier altijd."

Ook de groenteboer op de hoek van de Beukenlaan herkende ik nog. Mijn moeder kocht daar altijd. En bakker Stolp, die met zijn bakkerskar brood bij ons thuis bracht. Ook de melkman en de groenteman brachten de booschappen thuis. Ja, al die herkenningpunten en vooral de fijne tijd die ik thuis aan de Beukenlaan heb gehad, maakten dat ik me thuis voelde en voel in Baarn

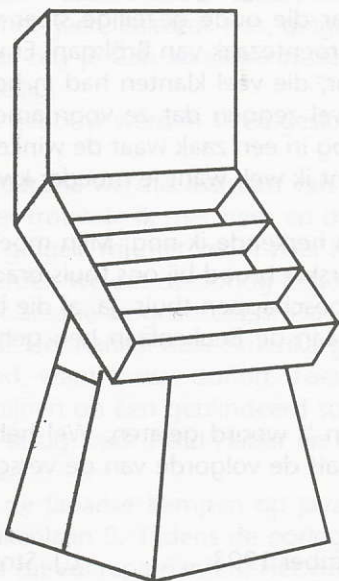
Ik heb Mevrouw Rombouts zoveel mogelijk zelf aan 't woord gelaten. Wel heb ik hier en daar de woordvolgorde wat gewijzigd, evenals de volgorde van de verschillende onderwerpen van gesprek.

Baarn, 8 november 1993

L.J. Stomp

VLASTUIN BV Displays en verpakkingen

- De Groene Displaylijn -

- Monomateriaal, dus milieuvriendelijk kwaliteiten en 100% recyclebaar!
- Display-uitvoeringen zonder veel kartongebruik; hierdoor: - minimale opslagruimte - minder codenummers
- Ideaal voor loonpakkers door eenvoudige handling.
- Na de actie snel plano tot een minimaal pakket!
- De STABERNACK gepatenteerde "one second-display" met aanglijmde voet kan in vele varianten worden uitgevoerd.

Showroom : Guldenhoflaan 23 - Baarn
Telefoon : 02154 - 12761
Corr. adres : Postbus 124 - 3740 AC Baarn
Fax : 02154 - 17491

Gustav Stabernack GmbH
Verpackung • Display • Druck • Beratung

A **ADVIESGROEP** **G**
BAARN **B**

*Fiscaal jurist
en
Zakenadviseurs*
Eemnesserweg 12
3741 GA BAARN

Telefoon:
02154-25811

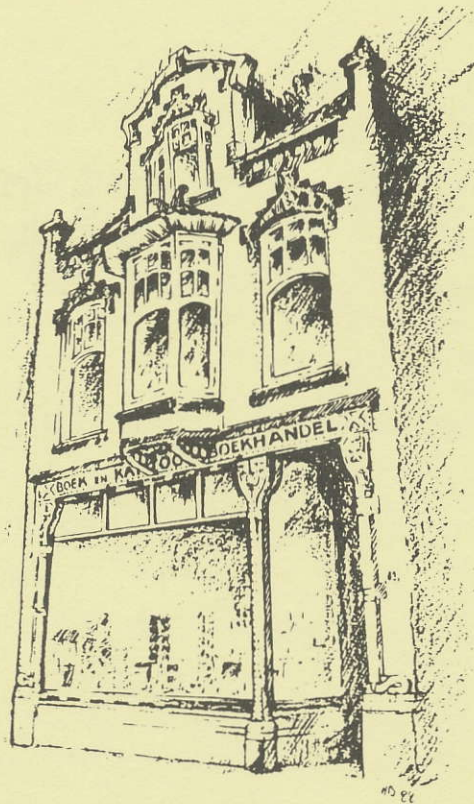
Telefax:
02154-25714

Privé:
02154-12626
03494-52821
055-670372

- * FISCAAL-JURIDISCH ADVIES
- * ADMINISTRATIES
- * BELASTINGAANGIFTEN
- * JAARREKENINGEN
- * BEDRIJFS-ECONOMISCH ADVIES

Maakt u vrijblijvend eens een afspraak, ook 's avonds zijn wij voor u bereikbaar.

EEN PERSOONLIJKE BENADERING STAAT BIJ ONS VOOROP.

Sinds 1886

BOEKHANDEL DEN BOER

Laanstraat 69 - 3743 BC Baarn - Telefoon 12032

Gespecialiseerd
in literatuur,
kunst- en kinderboeken